

دانشگاه الزهراء

دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته علوم کتابداری و اطلاع رسانی

عنوان

بررسی عوامل موثر بر مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه الزهراء در سال
تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰

استاد راهنما

دکتر منصور تاجداران

استاد مشاور

دکتر امیر غائبی

نگارش

مهديه آموزنده

اسفند ۱۳۹۰

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

چکیده

هدف پژوهش: هدف این پژوهش بررسی عوامل موثر بر مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه الزهرا و نیز شناخت نقاط ضعف و قدرت دانشجویان در مدیریت اطلاعات شخصی آن‌ها است.

روش شناسی پژوهش: رویکرد پژوهش حاضر، در بخش مرور پیشینه‌ها و ادبیات نظری، مطالعه کتابخانه‌ای، و در تجزیه و تحلیل یافته‌ها، روش پیمایش توصیفی و تحلیلی است. شیوه‌ی جمع‌آوری داده‌ها، یک پرسشنامه محقق ساخته می‌باشد که از ۴ بخش و ۷۹ سوال تشکیل شده است.

جامعه پژوهش: جامعه مورد پژوهش، شامل کلیه دانشجویان کارشناسی ارشد و دانشجویان دکتری دانشگاه الزهرا است که در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ در دانشگاه الزهرا در حال تحصیل می‌باشند. بر اساس نمونه‌گیری تصادفی، ۳۰۹ دانشجوی کارشناسی ارشد و ۷۰ دانشجوی دکتری در این پژوهش شرکت کردند.

یافته‌های پژوهش: نتایج نشان می‌دهد که از بین عوامل موثر بر مدیریت اطلاعات شخصی، نگرش دارای میانگین ۳/۹۵، دانش میانگینی معادل با ۳/۲۹ و مجموعه مهارت‌های هفت‌گانه مدیریت اطلاعات شخصی میانگینی برابر با ۳/۱۷ دارد. همچنین میانگین میانگین‌های سه عامل مذکور، در حدود ۳/۴۷ محاسبه شده است.

نتیجه‌گیری: میانگین ۳/۴۷ گویای این نکته است که وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه الزهرا، در سطح متوسط به بالا قرار دارد لذا یکی از فرضیه‌های پژوهش مبنی بر اینکه "وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه الزهراء (س) در وضعیت مطلوبی قرار دارد" تایید می‌شود. در بخش دیگر پژوهش، وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان دکتری با مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان کارشناسی ارشد مقایسه می‌شود. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که میانگین عناصر مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان دکتری، با میانگین عناصر مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان ارشد برابر است و این مقدار در حدود ۳/۴۷ به دست آمده است. لذا می‌توان ادعان کرد که بین مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان دکتری و مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان کارشناسی ارشد تفاوت معناداری وجود ندارد. بنابراین فرضیه دیگر پژوهش مبنی بر اینکه "بین مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان دوره دکتری و دانشجویان دوره کارشناسی ارشد دانشگاه الزهراء (س) تفاوت معنا داری وجود دارد" رد می‌شود.

فهرست مندرجات

عنوان	شماره صفحه
فصل اول: کلیات پژوهش	
۱-۱ مقدمه.....	۱۵
۲-۱ بیان مسأله.....	۱۵
۳-۱ ضرورت و اهمیت پژوهش.....	۱۶
۴-۱ اهداف پژوهش.....	۱۷
۵-۱ پرسش‌های پژوهش.....	۱۸
۶-۱ فرضیه‌های پژوهش.....	۱۸
۷-۱ تعاریف عملیاتی.....	۱۹
فصل دوم: مروری بر ادبیات پژوهش، مبانی نظری و پیشینه پژوهش	
۱-۲ ادبیات پژوهش.....	۲۰
۱-۱-۲ مقدمه.....	۲۰
۲-۱-۲ اطلاعات.....	۲۰
۳-۱-۲ مدیریت اطلاعات.....	۲۳
۱-۳-۱-۲ فرایندهای مدیریت اطلاعات.....	۲۴
۲-۳-۱-۲ دیدگاه‌های مدیریت اطلاعات.....	۲۸
۱-۲-۳-۱-۲ دیدگاه سازمانی.....	۲۸
۲-۲-۳-۱-۲ دیدگاه کتابخانه‌ای و اطلاع رسانی.....	۲۹
۳-۲-۳-۱-۲ دیدگاه شخصی.....	۳۰
۴-۱-۲ مدیریت اطلاعات شخصی.....	۳۱
۱-۴-۱-۲ ضرورت مدیریت اطلاعات شخصی.....	۳۶
۲-۴-۱-۲ چارچوب فعالیت‌های مدیریت اطلاعات شخصی.....	۳۸
۳-۴-۱-۲ وظایف و کارکردهای سامانه‌ی مدیریت اطلاعات شخصی.....	۴۶

عنوان	شماره صفحه
۴-۴-۱-۲ سامانه‌ی مدیریت اطلاعات شخصی.....	۴۸
۲-۲ پیشینه‌ی پژوهش.....	۵۲
۱-۲-۲ مقدمه.....	۵۲
۲-۲-۲ پیشینه‌ی پژوهش در داخل کشور.....	۵۲
۳-۲-۲ پیشینه‌ی پژوهش در خارج از کشور.....	۵۳
۴-۲-۲ جمع بندی حاصل از پیشینه‌های پژوهش.....	۵۷
۳-۲ چارچوب نظری.....	۵۹
۱-۳-۲ عوامل موثر بر مدیریت اطلاعات شخصی.....	۵۹
۱-۱-۳-۲ مهارت‌های افراد در مساله مدیریت اطلاعات شخصی.....	۶۰
۲-۱-۳-۲ نگرش افراد نسبت به مساله مدیریت اطلاعات شخصی.....	۶۵
۳-۱-۳-۲ دانش افراد نسبت به مساله مدیریت اطلاعات شخصی.....	۶۶
۲-۳-۲ محدودیت‌های انجام پژوهش‌های مرتبط با مبحث مدیریت اطلاعات شخصی.....	۶۹
۴-۲ جمع بندی.....	۷۰
فصل سوم: روش شناسی پژوهش	
۱-۳ مقدمه.....	۷۱
۲-۳ روش شناسی پژوهش.....	۷۱
۳-۳ ابزار گردآوری داده‌ها.....	۷۱
۱-۳-۳ نحوه‌ی طراحی پرسشنامه.....	۷۱
۴-۳ اعتبار و پایایی پژوهش.....	۷۴
۵-۳ متغیرهای پژوهش.....	۷۵
۶-۳ جامعه‌ی پژوهش و نمونه‌ی آماری.....	۷۵
۷-۳ روش تجزیه و تحلیل یافته‌ها.....	۷۷
۸-۳ جمع بندی.....	۷۷

فصل چهارم: یافته‌های پژوهش

۷۸ ۱-۴ مقدمه
۷۸ ۲-۴ توصیف جامعه شناختی دانشجویان
۸۱ ۳-۴ آمار توصیفی مربوط به عوامل موثر بر مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان کارشناسی ارشد
 ۱-۳-۴ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به عناصر مهارت‌های مدیریت
۸۲ اطلاعات شخصی
۸۲ ۱-۳-۴ مهارت یافتن
۸۳ ۲-۳-۴ ذخیره سازی
۸۴ ۳-۳-۴ سازماندهی
۸۶ ۴-۳-۴ نگهداشت
۸۸ ۵-۳-۴ ارزشیابی و ارزش گذاری
۹۰ ۶-۳-۴ مدیریت جریان اطلاعات
۹۲ ۷-۳-۴ مفهوم سازی
 ۸-۳-۴ میانگین میانگین‌های پاسخ‌های دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به مهارت‌های مدیریت
۹۳ اطلاعات شخصی
۹۴ ۲-۳-۴ دانش
۹۴ ۱-۲-۳-۴ بررسی وضعیت دانش مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان کارشناسی ارشد
 ۲-۲-۳-۴ آمار توصیفی سهم عوامل گوناگون در افزایش دانش شخصی نسبت به مدیریت اطلاعات
۹۵ شخصی دانشجویان کارشناسی ارشد
 ۳-۲-۳-۴ آمار توصیفی مربوط به آشنایی دانشجویان کارشناسی ارشد با ابزارهای مدیریت اطلاعات
۹۷ شخصی
 ۴-۲-۳-۴ آمار توصیفی مربوط به استفاده دانشجویان کارشناسی ارشد با ابزارهای مدیریت اطلاعات
۹۹ شخصی

۴-۳-۵	مقایسه میزان تفاوت ما بین درصد آشنایی و درصد استفاده از ابزارهای مدیریت اطلاعات	
۱۰۱	شخصی دانشجویان کارشناسی ارشد.....	
۴-۳-۳	بررسی وضعیت نگرش مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان کارشناسی ارشد.....	۱۰۲
۴-۴-۴	آمار توصیفی مربوط به عوامل موثر بر مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان دکتری.....	۱۰۳
۴-۴-۱	بررسی وضعیت مهارت‌های مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان دکتری.....	۱۰۳
۴-۴-۱-۱	مهارت یافتن.....	۱۰۳
۴-۴-۱-۲	ذخیره سازی.....	۱۰۴
۴-۴-۱-۳	سازماندهی.....	۱۰۵
۴-۴-۱-۴	نگهداشت.....	۱۰۷
۴-۴-۱-۵	ارزشیابی و ارزش گذاری.....	۱۰۹
۴-۴-۱-۶	مدیریت جریان اطلاعات.....	۱۱۱
۴-۴-۱-۷	مفهوم سازی.....	۱۱۳
۴-۴-۱-۸	میانگین میانگین‌های مهارت‌های مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان دکتری.....	۱۱۴
۴-۴-۲	دانش.....	۱۱۵
۴-۴-۱-۲	بررسی وضعیت دانش مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان دکتری.....	۱۱۵
۴-۴-۲-۲	آمار توصیفی عوامل گوناگون در افزایش دانش شخصی نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی	
۱۱۶	دانشجویان دکتری.....	
۴-۴-۲-۳	آمار توصیفی مربوط به آشنایی دانشجویان دکتری با ابزارهای مدیریت اطلاعات شخصی.....	۱۱۸
۴-۴-۲-۴	آمار توصیفی مربوط به استفاده دانشجویان دکتری با ابزارهای مدیریت اطلاعات شخصی.....	۱۲۰
۴-۴-۲-۵	مقایسه میزان تفاوت ما بین درصد آشنایی و درصد استفاده از ابزارهای مدیریت اطلاعات	
۱۲۲	شخصی دانشجویان دکتری.....	
۴-۴-۳	بررسی وضعیت نگرش مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان دکتری.....	۱۲۳
۴-۴-۵	آزمون فرضیه‌های پژوهش.....	۱۲۴

عنوان	شماره صفحه
۶-۴ جمع بندی.....	۱۲۶
فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری	
۱-۵ مقدمه.....	۱۲۷
۲-۵ خلاصه پژوهش.....	۱۲۷
۳-۵ پاسخ به پرسش‌های پژوهش.....	۱۲۸
۴-۵ بحث و نتیجه گیری.....	۱۳۱
۵-۵ محدودیت‌های پژوهش.....	۱۳۶
۶-۵ پیشنهادهای پژوهش.....	۱۳۷
۱-۶-۵ پیشنهادهای برخاسته از پژوهش.....	۱۳۷
۲-۶-۵ پیشنهادها برای پژوهش‌های آینده.....	۱۳۸
فهرست منابع.....	۱۳۹
پیوست ۱: نمونه پرسشنامه پژوهش.....	۱۴۴
پیوست ۲: معرفی برخی ابزارهای مدیریت اطلاعات شخصی.....	۱۵۲
پیوست ۳: جدول‌های مربوط به خروجی نرم افزار اس پی اس در رابطه با پاسخ به فرضیه های و	
سوالات اصلی پژوهش.....	۱۵۵
پیوست ۴: جدول‌های توصیفی مربوط به پاسخ‌های پرسش‌های پژوهش.....	۱۵۶

فهرست جدول‌ها

شماره صفحه	عنوان
۳۳	جدول ۱-۲ مفاهیم ۶ گانه اطلاعات شخصی.....
۶۸	جدول ۲-۲. نمایی کلی از عوامل و عناصر مورد بررسی در مدیریت اطلاعات شخصی.....
۷۲	جدول ۱-۳ سوالات دوباره ارزش گذاری شده.....
۷۶	جدول ۲-۳ آمار توصیفی جامعه و نمونه‌ی آماری.....
۷۹	جدول ۱-۴ آمار توصیفی مربوط تعداد دانشجویان کارشناسی ارشد شرکت کننده در پژوهش به تفکیک دانشکده‌ها.....
۸۰	جدول ۲-۴ آمار توصیفی مربوط تعداد دانشجویان دکتری شرکت کننده در پژوهش به تفکیک دانشکده‌ها.....
۸۲	جدول ۳-۴ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به عناصر یافتن اطلاعات.....
۸۳	جدول ۴-۴ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به عناصر ذخیره سازی اطلاعات.....
۸۴	جدول ۵-۴ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به عناصر سازماندهی اطلاعات.....
۸۵	جدول ۶-۴ آمار توصیفی مربوط به گزینه عدم استفاده دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به برخی عناصر مهارت سازماندهی.....
۸۶	جدول ۷-۴ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به عناصر نگهداشت اطلاعات.....
۸۷	جدول ۸-۴ آمار توصیفی مربوط به گزینه عدم استفاده دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به برخی عناصر مهارت نگهداشت.....
۸۸	جدول ۹-۴ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به عناصر ارزشیابی و ارزش گذاری اطلاعات.....

جدول ۴-۱۰ آمار توصیفی مربوط به گزینه عدم استفاده دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به برخی	
عناصر مهارت ارزشیابی و ارزش گذاری.....	۸۹
جدول ۴-۱۱ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به عناصر مدیریت جریان	
اطلاعات.....	۹۰
جدول ۴-۱۲ آمار توصیفی مربوط به گزینه عدم استفاده دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به برخی	
عناصر فرایند مدیریت جریان اطلاعات.....	۹۱
جدول ۴-۱۳ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به عناصر مفهوم سازی	
اطلاعات.....	۹۲
جدول ۴-۱۴ میانگین میانگین‌های پاسخ‌های دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به مهارت‌های	
مدیریت اطلاعات شخصی.....	۹۳
جدول ۴-۱۵ آمار توصیفی مربوط به برخی از عناصر دانش شخصی دانشجویان کارشناسی ارشد.....	۹۴
جدول ۴-۱۶ آمار توصیفی سهم عوامل موثر در افزایش دانش شخصی دانشجویان کارشناسی ارشد.....	۹۵
جدول ۴-۱۷ آمار توصیفی مربوط به آشنایی دانشجویان کارشناسی ارشد با ابزارهای مدیریت	
اطلاعات شخصی.....	۹۷
جدول ۴-۱۸ آمار توصیفی مربوط به استفاده دانشجویان کارشناسی ارشد از ابزارهای مدیریت	
اطلاعات شخصی.....	۹۹
جدول ۴-۱۹ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به عناصر نگرش.....	۱۰۲
جدول ۴-۲۰ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان دکتری نسبت به عناصر یافتن اطلاعات.....	۱۰۳
جدول ۴-۲۱ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان دکتری نسبت به عناصر ذخیره سازی اطلاعات.....	۱۰۴
جدول ۴-۲۲ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان دکتری نسبت به عناصر سازماندهی اطلاعات.....	۱۰۵
جدول ۴-۲۳ آمار توصیفی مربوط به گزینه عدم استفاده دانشجویان دکتری نسبت به برخی عناصر	۱۰۶
مهارت سازماندهی.....	
جدول ۴-۲۴ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان دکتری نسبت به عناصر نگهداشت اطلاعات.....	۱۰۷

جدول ۴-۲۵ آمار توصیفی مربوط به گزینه عدم استفاده دانشجویان دکتری نسبت به برخی عناصر	
مهارت نگهداشت.....	۱۰۸
جدول ۴-۲۶ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان دکتری نسبت به عناصر ارزشیابی و ارزش گذاری	
اطلاعات.....	۱۰۹
جدول ۴-۲۷ آمار توصیفی مربوط به گزینه عدم استفاده دانشجویان دکتری نسبت به برخی عناصر	
فرایند ارزشیابی و ارزش گذاری اطلاعات.....	۱۱۰
جدول ۴-۲۸ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان دکتری نسبت به عناصر مدیریت جریان اطلاعات.....	۱۱۱
جدول ۴-۲۹ آمار توصیفی مربوط به گزینه عدم استفاده دانشجویان دکتری نسبت به برخی عناصر	
فرایند مدیریت جریان اطلاعات.....	۱۱۲
جدول ۴-۳۰ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان دکتری نسبت به عناصر مفهوم سازی اطلاعات.....	۱۱۳
جدول ۴-۳۱ میانگین میانگین‌های پاسخ‌های دانشجویان دکتری نسبت به مهارت‌های مدیریت	
اطلاعات شخصی.....	۱۱۴
جدول ۴-۳۲ آمار توصیفی مربوط به برخی از عناصر دانش شخصی دانشجویان دکتری.....	۱۱۵
جدول ۴-۳۳ آمار توصیفی سهم عوامل موثر در افزایش دانش شخصی دانشجویان دکتری.....	۱۱۶
جدول ۴-۳۴ آمار توصیفی مربوط به آشنایی دانشجویان دکتری با ابزارهای مدیریت اطلاعات شخصی	۱۱۸
جدول ۴-۳۵ آمار توصیفی مربوط به استفاده دانشجویان دکتری از ابزارهای مدیریت اطلاعات	
شخصی.....	۱۲۰
جدول ۴-۳۶ آمار توصیفی پاسخ‌های دانشجویان دکتری نسبت به عناصر نگرش.....	۱۲۳
جدول ۴-۳۷ بررسی تفاوت معناداری بین مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان کارشناسی ارشد و	
دانشجویان دکتری.....	۱۲۴
جدول ۴-۳۸ بررسی وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه الزهراء	۱۲۵
جدول پ ۱. خروجی مربوط به فرضیه اول پژوهش و نیز سوال دوم پژوهش.....	۱۵۵
جدول پ ۲. خروجی مربوط به فرضیه دوم پژوهش و نیز سوال اول پژوهش.....	۱۵۵

عنوان	شماره صفحه
جدول پ ۳. آمار توصیفی مربوط به سوال اول پژوهش.....	۱۵۶
جدول پ ۴. آمار توصیفی مربوط به سنجش وضعیت نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی (دوره دکتری و دوره کارشناسی ارشد) دانشگاه الزهراء، نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی.....	۱۵۶
جدول پ ۵. آمار توصیفی مربوط به سنجش وضعیت دانش دانشجویان تحصیلات تکمیلی (دوره دکتری و دوره کارشناسی ارشد) دانشگاه الزهراء، نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی.....	۱۵۶
جدول پ ۶. آمار توصیفی مربوط به وضعیت آشنایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی (دوره دکتری و دوره کارشناسی ارشد) دانشگاه الزهراء با ابزارهای PIM.....	۱۵۷
جدول پ ۷. آمار توصیفی مربوط به وضعیت استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی (دوره دکتری و دوره کارشناسی ارشد) دانشگاه الزهراء از ابزارهای PIM.....	۱۵۷
جدول پ ۸. آمار توصیفی مربوط به سنجش وضعیت مهارت‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی (دوره دکتری و دوره کارشناسی ارشد) دانشگاه الزهراء، نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی.....	۱۵۷
جدول پ ۹. آمار توصیفی مربوط به میانگین میانگین‌های مهارت‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی (دوره دکتری و دوره کارشناسی ارشد) دانشگاه الزهراء (س)، نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی.....	۱۵۸

فهرست نمودارها

شماره صفحه	عنوان
	نمودار ۱-۴ درصد فراوانی دانشجویان کارشناسی ارشد شرکت کننده در پژوهش به تفکیک دانشکده‌ها
۷۹	
	نمودار ۲-۴ درصد فراوانی مربوط دانشجویان دکتری شرکت کننده در پژوهش به تفکیک دانشکده‌ها..
۸۰	
	نمودار ۳-۴ میزان سهم عوامل موثر در افزایش دانش شخصی دانشجویان کارشناسی ارشد.....
۹۶	
	نمودار ۴-۴ میزان آشنایی دانشجویان کارشناسی ارشد با ابزارهای مدیریت اطلاعات شخصی.....
۹۸	
	نمودار ۵-۴ میزان استفاده دانشجویان کارشناسی ارشد از ابزارهای مدیریت اطلاعات شخصی.....
۱۰۰	
	نمودار ۶-۴ مقایسه درصد آشنایی با درصد استفاده از ابزارهای مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان کارشناسی ارشد.....
۱۰۱	
	نمودار ۷-۴ میزان سهم عوامل موثر در افزایش دانش شخصی دانشجویان دکتری.....
۱۱۷	
	نمودار ۸-۴ میزان آشنایی دانشجویان دکتری با ابزارهای مدیریت اطلاعات شخصی.....
۱۱۹	
	نمودار ۹-۴ میزان استفاده دانشجویان دکتری از ابزارهای مدیریت اطلاعات شخصی.....
۱۲۱	
	نمودار ۱۰-۴ مقایسه درصد آشنایی با درصد استفاده از ابزارهای مدیریت اطلاعات شخصی
۱۲۲ دانشجویان دکتری.....

فهرست شکل‌ها

شماره صفحه	عنوان
۲۴	شکل ۱-۲ فرایند مدیریت اطلاعات.....
۲۶	شکل ۲-۲ چرخه مدیریت اطلاعات.....
۲۷	شکل ۳-۲ نمودار فرایند مدیریت اطلاعات.....
۳۴	شکل ۴-۲ شمایی از یک فضای شخصی اطلاعات به همراه شش مفهوم اطلاعات شخصی.....
۳۶	شکل ۵-۲ محیط اطلاعات شخصی در فضای الکترونیکی و در فضای فیزیکی.....
۳۹	شکل ۶-۲ مدیریت اطلاعات از دیدگاه سنتی.....
۴۲	شکل ۷-۲ ترسیم نقشه بین نیاز و رسیدن به اطلاعات.....
۴۶	شکل ۸-۲ ترسیم فرایندها و فعالیت‌های مدیریت اطلاعات شخصی.....
۵۳	شکل ۹-۲ استفاده از ساختار درختی به عنوان یکی از استراتژی‌های سازماندهی اطلاعات.....
	شکل ۱۰-۲ استفاده از پوشه بندی و ایجاد پوشه‌های فرعی به عنوان یکی از استراتژی‌های
۵۳	سازماندهی اطلاعات.....
	شکل ۱۱-۲ ترسیم یک طرح جامع برای شروع یک کار با مشخص کردن موضوع اصلی و رئوس
۶۵	مطالب.....

۱-۱ مقدمه

رشد سریع تکنولوژی‌های کامپیوتری در طول ۲ دهه اخیر حاکی از آن است که امروزه افراد علاوه بر محمل‌های اطلاعاتی چاپی، دارای بسیاری از اقلام اطلاعاتی الکترونیکی هستند که در جهان واقعی باید آن‌ها را به خوبی مدیریت کنند. در حقیقت افزایش قابلیت‌های سیستم‌های کامپیوتری، در ذخیره سازی، پردازش و بازیابی حجم بسیار زیاد اطلاعات، تمایل افراد را به استفاده از کامپیوترهای شخصی افزایش داده است. اشخاص روزانه با طیف وسیعی از اشیای چاپی و الکترونیکی مواجه هستند که روی هم انباشته شده‌اند و عملاً بازیابی و استفاده از آن‌ها بسیار مشکل است. از یک سو حجم روزافزون اطلاعات تولید شده در جهان و از سوی دیگر وجود انواع مختلف اطلاعات نامتجانس و نامرتبط، سردرگمی زیادی را برای کاربران اطلاعات به وجود آورده است و روز به روز این معضل مهم‌تر، پیچیده‌تر و چالش برانگیزتر می‌شود.

۲-۱ بیان مسأله

در جهان اطلاعات، افراد اغلب نمی‌توانند در زمان مناسب، اطلاعات لازم را برای برآوردن نیازهای اطلاعاتی خود به دست بیاورند. اطلاعات ضروری یا هرگز پیدا نمی‌شوند و یا در زمانی یافت می‌شوند که دیگر برای ما مفید نیستند. معمولاً اطلاعات در جایی نامناسب ذخیره می‌شود و قبل از اینکه فرصت کافی برای استفاده به دست آورده شود، به طور کلی فراموش می‌شوند (جونز^۱ ۲۰۱۰). مسائل فوق نشان می‌دهد که افراد معمولاً مدیریت و کنترل دقیقی بر محتوای منابع اطلاعاتی خود ندارند و این فقدان آگاهی، به شکست در بازیابی و ناکامی در استفاده از اطلاعات منجر می‌شود. حدود چهار دهه است که مدیران علم اطلاعات می‌کوشند تا به کمک علم مدیریت اطلاعات و استفاده از فن‌آوری‌های جدید کامپیوتری به کمک کاربران اطلاعات بشتابند.

دانشجویان تحصیلات تکمیلی در طول دوره تحصیلی خود با حجم زیادی از منابع اطلاعاتی (چاپی و الکترونیکی) مواجه هستند، بی‌گمان ضروری است که آن‌ها را در زمان مطلوب بیابند. دانشجویان برای انجام تکالیف کلاسی، کارهای پژوهشی، علمی و سایر امور شخصی، به طور مکرر به اطلاعات خود رجوع می‌کنند. به طور روزافزون،

^۱Jones

منابع جدید به مجموعه‌های اطلاعاتی آن‌ها افزوده می‌شود. افزایش حجم اطلاعات ذخیره شده در سیستم‌های شخصی، مانع تشخیص اطلاعات مناسب، در زمان مناسب می‌شود و در نهایت بازیابی و استفاده از اطلاعات را با مشکل روبرو می‌سازد، لذا آن‌ها ناگزیرند که مدیریت کاملی بر مجموعه‌های شخصی خود داشته باشند و این چیزی جز مدیریت اطلاعات شخصی نیست.

۳-۱- ضرورت و اهمیت پژوهش

دانشجویان تحصیلات تکمیلی به عنوان بخش مهمی از قشر تحصیل کرده جامعه، نقشی تعیین کننده در به حرکت درآوردن چرخه‌های حیات اطلاعات دارند. آن‌ها روزانه با حجم زیادی از منابع اطلاعاتی روبرو هستند، پیوسته منابع اطلاعاتی جدید به مجموعه‌های شخصی آن‌ها افزوده می‌شود و دانشجویان نیاز دارند که در زمان مطلوب به اطلاعات مورد نیاز دسترسی پیدا کنند. بنابراین آن‌ها به طور مداوم و بالقوه با مسأله مدیریت اطلاعات شخصی درگیر هستند. در این پژوهش، پژوهشگر قصد دارد که عملکرد مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه الزهراء را مورد بررسی و ارزیابی قرار دهد. در این پژوهش، میزان آشنایی دانشجویان با مسأله مدیریت اطلاعات شخصی، نگرش و سطح دانش و سطح مهارت‌های آنان، مورد سنجش قرار می‌گیرد. لذا با بررسی رفتار مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی، تا حد زیادی مشکلات موجود در این زمینه آشکار می‌گردد و امید است که با الگو گیری از رفتارهای مناسب و اصلاح رفتارهای ناصحیح، راهکارهای مناسب‌تر و کامل‌تر برای مدیریت اطلاعات شخصی پیشنهاد گردد.

اما اینکه دانشجویان تا چه اندازه با این موضوع آشنا هستند و تا چه میزان آن را الزامی می‌دانند بر ما مشخص نیست. همچنین تا کنون در ایران پژوهشی مبتنی بر اینکه دانشجویان، چگونه مجموعه‌های شخصی خود را مدیریت می‌کنند و از چه فن آوری، راهبردها و راهکارهایی برای مدیریت اطلاعات شخصی استفاده می‌کنند، دیده نمی‌شود. بدون شناخت کافی از موارد فوق، مشکلات و نا توانایی دانشجویان در مدیریت اطلاعات شخصی‌شان آشکار نمی‌شود، لذا نمی‌توان آن‌ها را در مدیریت بهتر مجموعه‌های شخصی‌شان راهنمایی کرد. تمامی موارد ذکر شده گواه دقیقی بر ضرورت انجام چنین پژوهشی می‌باشد که لازم است هرچه زودتر و دقیق‌تر به آن پرداخته شود و امید است که بتواند راه‌گشای مناسبی در مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی باشد.

برای انجام این پژوهش ابتدا ضروری می‌نمود که عوامل اثرگذار شناسایی شود تا میزان تأثیر آن‌ها در مدیریت اطلاعات شخصی بررسی شود. اما با توجه به بررسی پیشینه‌های موجود در این موضوع، این مسأله مشخص می‌شود که هیچ کدام از آثار قبلی به طور مشخص و صریح عوامل موثر در مدیریت اطلاعات شخصی را معین و مشخص نکرده‌اند و در بررسی علمی و پژوهشی به آن‌ها نپرداخته‌اند. همچنین پژوهشگر به این نتیجه رسید که پیشینه‌ای در داخل کشور که به بررسی رفتارهای مدیریت اطلاعات شخصی افراد بپردازد، وجود ندارد. لذا تمامی موارد ذکر شده در بالا پژوهشگر را بر آن واداشت که با استناد به اطلاعات مندرج در پیشینه‌های موجود در خارج از کشور، عوامل موثر را شناسایی کند و در پژوهشی علمی به بررسی آن‌ها بپردازد و امید است که پژوهش حاضر، راه‌گشای مناسبی برای انجام پژوهش‌های کامل‌تر در آینده باشد.

۴-۱ اهداف پژوهش

اهداف پژوهش در سه دسته کلی قرار می‌گیرند:

- ۱) هدف غایی این تحقیق که عبارت است از: "فراهم آوردن زمینه‌ای مناسب، برای پیشنهاد یک راهکار عملی، در فرایند مدیریت اطلاعات شخصی، که متناسب با نیازهای دانشجویان تحصیلات تکمیلی باشد."
- ۲) هدف کلی این تحقیق که عبارت است از: "بررسی عوامل موثر در مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی (دوره دکتری و کارشناسی ارشد)"
- ۳) هدف جزئی این تحقیق که عبارت است از: "شناخت نقاط ضعف و قدرت در مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه الزهراء"

منظور از هدف غایی، امید در به وجود آمدن شرایطی است که در موقعیت کنونی پژوهش وجود ندارد، اما پژوهشگر امیدوار است که با انجام دادن این پژوهش، زمینه‌های تحقق آن فراهم شود. هدف کلی، هدفی است که به طور مستقیم از مسأله‌ی پژوهش مشتق می‌شود. در واقع، هدف کلی، خود پاسخ به مسأله‌ی تحقیق است که مشخص می‌کند پژوهش چه چیزی را دنبال می‌کند. هدف جزئی، هدفی است که از تقسیم یا شکستن هدف کلی به اجزای کوچک‌تر بدست می‌آید. اهداف جزئی راه رسیدن به هدف کلی را گام به گام مشخص می‌نماید

۵-۱ پرسش‌های پژوهش

۱ - مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی (دوره دکتری و دوره کارشناسی ارشد) دانشگاه الزهراء در چه سطحی قرار دارد؟

۱-۱ انگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی (دوره دکتری و دوره کارشناسی ارشد) دانشگاه الزهراء، نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی در چه سطحی قرار دارد؟

۱-۲ دانش دانشجویان تحصیلات تکمیلی (دوره دکتری و دوره کارشناسی ارشد) دانشگاه الزهراء، نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی در چه سطحی قرار دارد؟

۱-۳ مجموعه مهارت‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی (دوره دکتری و دوره کارشناسی ارشد) دانشگاه الزهراء، نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی در چه سطحی قرار دارد؟

۲ - رفتار مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان مقطع دکتری در مقایسه با دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه الزهراء در چه وضعیتی قرار دارد؟

۶-۱ فرضیه‌های پژوهش

برای این پژوهش دو فرضیه مطرح شده است.

۱ - بین مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان دوره دکتری و دانشجویان دوره کارشناسی ارشد دانشگاه الزهراء تفاوت معنا داری وجود دارد.

۲ - وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه الزهراء در سطح مطلوبی قرار دارد.^۱

^۱ با استناد به یافته ها و نتایج پیشینه های پژوهش، فرضیه های پژوهش مطرح گشته اند.

۷-۱ تعاریف عملیاتی پژوهش

مدیریت اطلاعات شخصی^۱: به مجموعه فرایندها و فعالیت‌هایی گفته می‌شود که یک فرد به منظور خلق، فراهم آوری، ذخیره، سازماندهی، بازیابی و استفاده از اطلاعات موجود در مجموعه‌های شخصی خود به کار می‌گیرد تا اطلاعات مورد نیازش را به منظور برآوردن نیازها و اهداف خاص و در زمان مطلوب بیابد.

اطلاعات شخصی^۲: در اینجا منظور از اطلاعات شخصی اطلاعات خصوصی نیست بلکه اطلاعات شخصی به اطلاعاتی گفته می‌شود که افراد آن‌ها را به منظور استفاده در حال و آینده و برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود، در مجموعه‌های اطلاعاتی شخصی ذخیره می‌کنند.

در این پژوهش، مدیریت اطلاعات شخصی فقط در حوزه‌ی مجموعه اطلاعات الکترونیکی شخصی مورد بررسی قرار گرفته است و منحصرأً شامل اقلام اطلاعاتی است که در سیستم‌های ذخیره سازی کامپیوتری و وابسته به کامپیوتر (سخت افزارها و نرم افزارها) نگهداری می‌شود.

عوامل موثر: از مهم‌ترین و اصلی‌ترین ارکان مدیریت اطلاعات شخصی می‌توان به عامل "نگرش اشخاص نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی" و عامل "دانش افراد نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی" و عامل "مهارت‌های افراد در مدیریت اطلاعات شخصی" اشاره کرد^۳.

دانشجویان تحصیلات تکمیلی: در این پژوهش، دانشجویان تحصیلات تکمیلی به دانشجویانی اطلاق می‌گردد که در مقطع کارشناسی ارشد و یا در مقطع دکتری، و نیز در دانشگاه الزهراء در حال تحصیل هستند و در زمان انجام پژوهش دارای واحد درسی و یا واحد پایان نامه هستند.

^۱ Personal Information Management (PIM)

^۲ Personal Information

^۳ در بخش ۲-۳-۱ به طور مفصل به عوامل اثر گزار و نحوه ی انتخاب آن‌ها اشاره شده است.

فصل دوم: مروری بر ادبیات پژوهش، مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۱-۲ ادبیات پژوهش

۱-۱-۲ مقدمه

امروزه، تولید و اشاعه اطلاعات به عنوان یکی از ابزارهای قدرت جوامع انسانی محسوب می‌شود. اطلاعات به عنوان یکی از ارکان اساسی جامعه بشری، نقشی تأثیرگذار در به حرکت درآوردن چرخه‌های تولید علم و فن آوری دارد. در حقیقت حجم روزافزون اطلاعات و همچنین کاربرد فن آوری‌های پیشرفته، آن قدر ابعاد گوناگون جامعه را تحت تأثیر قرار داده است که نمی‌توان نقش اطلاعات را در زندگی نادیده گرفت. (جوکار و اسماعیل پور ۱۳۸۸). از طرف دیگر، حجم زیاد تولید اطلاعات در جهان، ما را با پدیده‌های آلودگی اطلاعات، انفجار اطلاعات، و سرریز اطلاعات مواجه کرده است. این حجم معظم اطلاعات، نه تنها مشکلات اساسی در ذخیره و سازماندهی اطلاعات را به وجود آورده است، بلکه بازیابی و شناسایی اطلاعات سودمند را نیز دچار مشکل کرده است. در حقیقت افرادی که نمی‌توانند نیازهای اطلاعاتی خود را در کوتاه‌ترین زمان و به شیوه‌ای مطلوب برطرف کنند، و همچنین تعامل خوبی با اطلاعات پیرامون خود ندارند، در دنیای بزرگ اطلاعات، تنهاترین افراد هستند. تنها راه ممکن برای حل این مشکلات، کنترل دقیق و اعمال مدیریت صحیح بر اطلاعات است. اما اطلاعات، مفهومی است که متخصصان حوزه‌های مختلف، تعاریفی خاص، برای آن ارائه کرده‌اند و هر کدام از دیدگاه‌های منحصر به فرد، ویژگی‌های آن را برشمرده‌اند. از این رو مدیریت اطلاعات نیز از چشم اندازه‌های مختلف قابل بررسی است. لذا در این قسمت، ابتدا ضروری می‌نماید که با تعاریف اطلاعات آشنا شده و سپس چشم اندازه‌ای مختلف مدیریت اطلاعات مطرح شوند.

۲-۱-۲ اطلاعات^۱

به عقیده‌ی شانون و ویور^۲ (۱۹۴۹) "ارزش اطلاعات مطلق نیست، اما ارزش آن ارتباط مستقیم به محتوای اطلاعات منتقل شده دارد، که شامل توجه به فرستنده، موقعیت انتقال پیام و دانش کنونی گیرنده است.

^۱ Information
^۲ Shannon & weaver